

“Polònia pertany a la vella Europa”

El president polonès, Aleksander Kwasniewski, comenta el paper del seu país en la guerra contra l'Iraq, la particular relació amb els Estats Units i el conflicte dels europeus pel que fa a l'ambició hegemònica nord-americana.

Aleksander Kwasniewski, que avui té quaranta-vuit anys, va participar com a funcionari del partit comunista en les converses amb el sindicat Solidarnosc. Després del canvi de règim va ser cap dels socialdemòcrates postcomunistes i al 1995 va ser elegit president.

—El seu país forma part de les potències vencedores en la guerra a l'Iraq. Què ha representat per a Polònia situar-se, tal com vostè va dir, “en el bàndol correcte”?

—Potència vencedora no és, ni de bon tros, una expressió afortunada. En una aliança de quatre estats amb tropes de combat a l'Iraq, nosaltres hi vam posar dos-cents homes. Aquesta va ser, per a mi, per al Govern i per a l'opinió pública polonesa, una decisió ben complicada. Estàvem convençuts de l'existència d'una vertadera amenaça terrorista i d'armes de destrucció massiva. L'esfondrament de Saddam Hussein ens ha aportat més seguretat. Ens hi hem comportat com un soci de l'aliança lleial i conseqüent. Per això, ara podem tenir la certesa que els nostres aliats ens donaran suport si en cap moment ens amenaça un perill. A part d'això, Polònia participarà en la reconstrucció de l'Iraq.

—De debò pensa que les empreses poloneses tenen alguna cosa a fer davant la competència dels grans consorcis nord-americans?

—Tenim molts punts forts a l'Iraq. Fins als anys noranta, Polònia hi estava molt compromesa en la construcció de carreteres i en les obres hidràuliques, com també en la indústria petrolera. Disposem de molta gent que es

coneix l'Iraq molt bé. És clar que no podem competir amb les grans multinacionals nord-americanes, però tot i això volem prestar la nostra contribució en la reconstrucció i també aconseguirem que hi prenguen part firmes poloneses.

—Molts xiïtes iraquians fan servir la llibertat que acaben d'assolir per exigir una retirada tan ràpida com siga possible de les tropes aliades. No li preocupa que s'hi pugui crear un altre estat islàmic fonamentalista?

—Sí, em fa por una evolució d'aquesta mena. El perill d'unes estructures estatals no democràtiques és completament real. Per això hi hem de garantir les llibertats fonamentals, i aquesta és una tasca àrdua. Les tropes internacionals haurien de restar-hi tant de temps com faça falta, però ni un dia més. Es tracta de crear els fonaments d'un estat democràtic, no exactament en el sentit occidental de la paraula, però sí en el sentit de garantir la llibertat a les persones i que aquest ordre no torne a caure en un fonamentalisme polític o religiós. Tinc l'esperança que la majoria dels iraquians voldran una vida normal i un estat democràtic.

—No li resulta una mica delicat que, ara per ara, no s'hi haja trobat cap arma de destrucció massiva?

—Ara hi ha una possibilitat molt més gran de trobar aquest arsenal que no la que tenien els inspectors de les Nacions Unides. Sense aquestes armes, Saddam Hussein no hauria pogut mantenir la seua dominació durant tant de temps. N'apareixeran les proves. Amb tot, hi haurà qui les considerarà suficients i qui les considerarà decebedores.

—Sembla que el pròxim conflicte ja es perfila en aquesta qüestió. Els nord-americans volen ser ells mateixos els que investiguen aquestes armes i, d'altra banda, seria molt més convincent que foren els inspectors de l'ONU els que les busquen.

—De fet, els inspectors hi han de tornar. Ara s'hi podran moure amb més llibertat. A més, l'ONU ha de prestar ajuda humanitària. L'organització mundial continua sent necessària i s'ha d'enfortir com siga. No tenim res de millor. Sens dubte, les Nacions Unides necessiten una reforma, s'han de reestructurar les seues vies de decisió. En l'època de la globalització, l'ONU ha de tenir un paper més important, i no sols en qüestions de seguretat.

—Els EUA, el seu aliat més gran ara com ara, voldrien reservar-se el dret a decidir quin dictador o quin sistema injust ha de ser eliminat. Comparteix aquest punt de vista?

—Hi ha tot un món entre la visió dels nord-americans neoconservadors, que es pensen que la seua nació té un dret especial per imposar i determinar els estàndards democràtics, i jo. És clar que com a darrera superpotència els Estats Units tenen una responsabilitat especial a l'hora d'enfrontar-se amb els perills arreu del món. No s'han de tancar en si mateixos, s'han de comprometre; però en col·laboració amb els seus aliats. En això, tant les relacions transatlàntiques com les Nacions Unides han de tenir un paper important. Tenim problemes que s'han de solucionar no sols amb mitjans militars, sinó també amb activitats diplomàtiques. Una cosa és certa: no ens podem quedar de braços plegats si hi ha polítics irresponsables amb armes atòmiques a les mans.

—Ara mateix, el secretari de Defensa nord-americà, Donald Rumsfeld, demana enderrocar el dictador nord-coreà Kim Jong-il. També hi vol participar?

—Kim Jong-il no és que siga precisament un polític a qui s'hagen de dedicar cançons heroiques. Però allí es pot donar un escenari completament diferent al de l'Iraq. La política del sol radiant del sud, la pressió xinesa sobre Corea del Nord i les converses directes

"L'esfondrament de Saddam ens aporta més seguretat. Hem estat lleials i conseqüents, i ara podem tenir la certesa que els nostres aliats ens donaran suport si ens amenaça un perill."

amb els EUA poden aconseguir resultats millors que les mesures militars.

—Ja en el prelude de la guerra de l'Iraq hi hagué greus danys col·laterals, sobretot a Europa. És molt fonda la fossa entre la vella i la nova Europa?

—Les denominacions de nova i vella Europa són falses. Polònia pertany a la vella Europa, vivim aquí des de fa més de mil anys. La divisió de Rumsfeld d'una nova Europa amb els països que han donat suport als EUA i una altra amb els que no ho han fet no té res a veure amb la realitat. D'aquesta suposada nova Europa formarien part tant Polònia com els britànics i els espanyols. Hem de trobar el camí de tornada per establir una estreta col·laboració transatlàntica. El gran èxit de Saddam seria haver pertorbat les relacions americanoeuropees.

—En aquest fet, Polònia hi ha contribuït de manera considerable. A final del mes de gener va signar la declaració de solidaritat dels vuit estats europeus a favor de la política a l'Iraq del president nord-americà, George W. Bush. No hauria estat millor per a Polònia fer d'intermediari entre els contrincants?

—Aquest suport no es va originar a Varsòvia o Budapest, sinó a Madrid o Londres. Per descomptat, els nostres socis alemanys o francesos haurien

d'haver estat informats de seguida. Però podem partir de la base que Tony Blair havia parlat feia temps amb el canceller alemany. Els telèfons, per tant, no sols van funcionar malament a casa nostra, sinó també pel que fa als alemanys. Però tenen raó, s'haurien d'haver informat millor els uns als altres, amb vista a una iniciativa d'aquesta mena.

—No deu Polònia una lleialtat especial a Europa? Al capdavall, cada any trau molts milions d'euros de Brussel·les.

—La nostra posició és clara. Volem promoure la cooperació transatlàntica. No cal dir, però, que Europa també és un soci ben important. No compartesc ni de bon tros la idea de Romano Prodi que ens retrau que no es pot tenir la cartera a Europa i importar la seguretat dels EUA. En realitat, va ser l'Europa occidental la que va practicar aquesta política als anys cinquanta, després de la guerra. Tenien una cartera que engrossia, però la seua seguretat provenia dels EUA. Si mirem cap als Balcans, haurem d'admetre que procurar la seguretat encara és tasca dels Estats Units. Per tant, no es poden posar els països candidats a l'ingrés davant d'una disjuntiva i obligar-los a enfortir una relació en detriment de l'altra.

— Per què tenen els polonesos una relació tan estreta amb els Estats Units?

— Als EUA hi ha gairebé nou milions de persones que declaren les seues arrels poloneses. Varsòvia és l'únic lloc on viuen més polonesos que a l'estat de Nova York. Els nostres sentiments cap a l'Amèrica del Nord són, per tant, ben forts. A més, mai no hem estat en guerra amb els nord-americans, cosa que no es pot dir deis nostres veïns europeus.

— La notícia que Polònia havia encomanat els avions de caça nord-americans F-16 en comptes de comprar els Mirage 2000 francesos o els suecobritànics Gripen va desencadenar una indignació especial a la Unió Europea.

— Vam fer un concurs net i transparent. A banda, no som els primers que comprem els F-16; molts països de la Unió Europea també els tenen.

— Admetem que Polònia té moltes raons històriques per témer els seus veïns de l'est i de l'oest. Quan avui veu aparèixer Jacques Chirac, Gerhard Schröder i Vladímir Putin plegats, i els sent combatre l'ambició hegemònica dels EUA, li causa por?

— Hi ha massa experiències històriques perquè no s'encenga la llum d'alarma. Així i tot, no hauríem de tenir aquestes pors. Tenim una relació molt amistosa amb Alemanya i molt bon tracte amb Rússia. Avui dia ja no hi ha a Europa el perill d'una potència hegemònica, tal com la coneixem al segle XXI.

— Quan el president francès sermoneja els europeus de l'Est com si foren joves escolars, els polonesos no desconfien de la UE? Està segur que en el referèndum de juny els seus paisans votaran a favor de l'ingrés?

— Estic convençut que guanyarem. Si hi ha algun problema serà més aviat amb la participació electoral. Espere atènyer el marge necessari del 50%. Pel que fa al president Chirac, és evident que les seues paraules no van ser agradables. Però això demostra que la UE és una comunitat on tothom pot dir el que pensa realment. La llibertat d'opinió també val per als presidents. Això és bo, no? Parlant seriosament, però, nosaltres no volem donar a

aquests comentaris més importància de la que tenen.

— En un futur, creu que s'hauria d'ampliar la UE encara més a l'est? Hi haurien d'entrar també països com ara Ucraïna, Moldàvia o Geòrgia, o en algun moment cal posar el punt final?

— La UE no s'ha de tancar en si mateixa. No ha de crear-se un nou teló d'acer; a tot estirar, que siga de seda. La qüestió és que, abans de res, s'han d'acomplir uns criteris determinats i s'han d'assolir uns estàndards cívics i socials. Fins avui, l'obertura de la UE ha tingut un efecte positiu sobre aquests estats. De fet, al meu parer, la UE és un model important al qual cal ajustar-se.

— Serveix això també per a Rússia?

— Haurem d'esperar per veure com evoluciona. En primer lloc, el país ha de consolidar la seua posició d'una manera definitiva. S'orientarà Moscou cap a Europa i posarà rumb cap a l'ingrés a la UE o més aviat mirarà en l'altra direcció?

— Amb el conflicte de l'Iraq, el procés d'una política exterior i de seguretat europea ha reulat anys en el temps?

— Hi ha dues eixides a la situació momentània. La crisi podria haver provocat que emprenguérem la construcció ara d'una política exterior i de seguretat

comuna molt més de pressa. Per a això hauríem de renunciar a una part dels nostres egoïsmes com a nacions estat. Em fa por, però, un altre escenari. La situació pot tenir com a conseqüència que tornem a caure en aquests egoïsmes i que necessitem, per tant, molt més temps per construir una política així. Com més aviat s'entre en converses amb els candidats que han d'ingressar, millor.

— Pot comprendre l'aspiració d'alguns europeus d'una independència més gran respecte als Estats Units, precisament en política de seguretat?

— Si Europa vol tenir més independència, necessita tropes d'intervenció ràpida. Altrament, l'OTAN continuarà sent el factor decisiu i aquí els EUA són determinants. No es pot, d'una banda, no tenir tropes pròpies, i de l'altra, sentir-se ofesos quan els nord-americans duen a terme accions militars. Hem de ser realistes: Europa és una potència econòmicament i política, però amb prou feines militarment. Per això la col·laboració transatlàntica és per a nosaltres molt important.

— Tindria Polònia problemes si el primer ministre d'Afers Estrangers comú fóra alemany?

— No, en absolut.

— És el favorit en la successió de Lord Robertson. Té interès en el càrrec del secretari general de l'OTAN?

— He de complir el meu mandat com a president fins a la darrereria del 2005, aquí, a Polònia. Encara hem de resoldre molts problemes i Robertson és molt bo en el seu càrrec.

— No podria ser precisament un polonès, en aquesta posició, l'intermediari en la deteriorada relació transatlàntica?

— Sí, seria imaginable. Però no podem tenir cap paper que no siga desitjat pels grans socis. De tota manera, Alemanya i els Estats Units encara hauran de mantenir contactes ben directes. Unes bones relacions entre alemanys i nord-americans signifiquen més seguretat també per a Polònia.

Hans Hoyng
Jan Puhl

© Der Spiegel—EL TEMPS
Traducció: Àngels Giménez